

UČITELJSKI TOVARIŠ

Glasilo avstrijskega jugoslovanskega učiteljstva

Vse spise, v oceno poslane knjige itd. je pošiljati samo na naslov:

**Uredništvo Učiteljskega Tovarisa
v Idriji.**

Rokopisov ne vračamo.

Vse pošiljatve je pošiljati franko.

Učiteljski Tovarish izhaja vsak petek popoldne.

Ako je ta dan praznik, izide list dan pozneje.
Vse leto velja 8 K
pol leta 4 „
četrt leta 2 „
posamezne številke po 10 h.

Za reklamne notice, pojasnila, poslana, razpise služb je plačati po 20 h za petit-vrsto. Priloge poleg poštnine 6 K.

Za oznanila je plačati od enostolpne petit-vrste, če se tiska enkrat . . . 14 h
„ „ „ dvakrat . . . 12 „
„ „ „ trikrat . . . 10 „
za nadaljnja uvrščenja od petit-vrste po 8 h.
Oznanila sprejema Učiteljska tiskarna (telefon št. 118).

Naročnino, reklamacije, to je vse administrativne stvari, je pošiljati samo na naslov:

**Upravništvo Učiteljskega Tovarisa
v Ljubljani, Gradišče št. 2.**

Poštna hranilnica št. 53.160.

Reklamacije so proste poštnine.

„Stranka javnega vlačugarstva.“

Pod tem dišečim naslovom je priobčila „Naša moč“ v svoji številki z dne 5. t. m. članek, ki ga ponatiskujemo brez opazke:

Ne bomo pisali danes o tistih nesrečnicah, ki prodajajo za bore krajcarje svoje telo na vogalih, niti o rušanih, ki te ženske spravijo na trg in jih največ ponujajočemu izročajo. Gre nam za neko drugo staro in napol krepno vlačugo, ki se po Kranjskem plazi potuhnjena na javnem političnem trgu, za socialnodemokratično namreč. Izročena je javnemu zasmevanju, nikogar več ne privleče nase, pri volitvah dobiva sramotno malo glasov in če bi dolgega jezika ne imela, bi svet za to izrabljeno babo že zdavna ne bi vedel, ali še živi ali ne. Po imenu delavska, je ta stranka postala redišče za par lačnih kričavcev, ki iz delavskih grošev vlečejo stanovitno mesečno plačo in vozne dijete. Ker jim je pa še tega premalo, prodajo sebe in stranko tistim, ki so jim pripravljeni za njihove glasove največ dati. To je sicer vedno pokazala, najbolj jasno pa 4. marca pri ožji volitvi v Idriji, kjer so ondodni socialni demokrati svoje glasove prodali liberalnemu kandidatu učitelju Engelbertu Ganglu.

Predložimo si položaj! Socialni demokrati so si pustili kupiti svoje glasove za liberalnega šomaštra Engelberta Gangla, za človeka, ki v svojem življenju še ničesar storil ni in ki o delavskih potrebah in razmerah toliko razume kakor Cibrov Jaka. Engelberta Gangla edino „plodove“ izprovajajoče delo je priobilih štefanij vina držati votlega gobezdanja polne govorance o jugoslovanski vzajemnosti in ob slovensko-hrvaški rebulji ginevati v solzah za srbsko-bolgarsko sporazumljenje. Kar še zraven napiše protifarškega zmerjanja za svojo cunjo, imenovano „Učiteljski Tovarish“, to še omeniti

ni vredno. Tega moža so volili socialni demokrati, ki se drugače vijajo kar v kréh ogorčenja, kadar se gre proti nedelavnemu, neplovitemu in frazastemu liberalizmu! Tisti izprijeni študent Anton Kristan piše v svojem „Napreju“, da je Engelbert Gangl obljubil zavzeti se za splošno, enako in tajno volilno pravico v deželnem zboru. Tristo kosmatih! To je pisal namreč Anton Kristan na pustni torki! Kakor s pomijami obliti kužek ho učitelj Engelbert Gangl zlezal v deželni zboru s svojo kuštravo glavo pod klop, kadar mu bo dr. Tavčar zapisal! Če bo dr. Tavčar dejal: Gangl, hops! bo Gangl do stropa skočil in če mu bo dr. Tavčar velel po štirih hoditi, bo ubogal. Kaj pa naj Gangl počne drugega? Saj je od milosti ljubljanskih liberalcev odvisen kakor Kitajec od mandarina, čene, jih dobijo po podplatih. Tako bo glasoval Gangl, kakor mu bodo v Ljubljani liberalci ukazali in ne kakor je on v Idriji Antonu Kristanu, tresoč se za svoj mandat, obljubil.

Zadostio Ganglu, ki je zanj prevelika čast, da smo mu odkazali v našem listu toliko dragocenega prostora. Poglejmo socialne demokrate in njih voditelje. Za koga so glasovali? Za liberalce. Torej za stranko, ki je v deželnem zboru z obstrukcijo preprečila volilno reformo. Za stranko, ki v občinskih svetih ljubljanskem noče izpeljati volilne reforme v korist delavskim slojem. Za stranko, ki je v delavskih bojih med Slovenci podpirala vedno kapitaliste. Za stranko, koje načelnik odteguje delavcem zaslužen plačilo. Za stranko, ki ovira ljudsko združevanje, delavska konsumna društva in zadružništvo. Za stranko, katere glavna opora so oderuhi in advokati. Za stranko, koje „najodličnejše“ zastopstvo, občinski svet ljubljanski, tako skrbi za reveže, da jih v mestni ubožnici razjedajo uši. Za stranko, ki v svojih glasilih zasramuje delavstvo, ne izvzemši socialno-

demokratsko organizacijo. Za stranko, koje list je takorekoč uradno glasilo protisocialnodemokratske „Narododelavske organizacije v Primorju. Za stranko, koje voditelj je javno v svojem glasilu priznal, da je njegova stranka stranka gospode, buržoazije, stranka sitih ljudi. Za stranko, ki je v Idriji hotela imeti uboge čipkarice za sužnje bogatim trgovcem, za stranko, ki je v Idriji napravila 400.000 kron dolga v mestni občini in ki jo je tako daleč privedla, da bo še sedanjih 75% občinskih doklad premalo. Za stranko, ki hoče v Idriji na občinske stroške zidati liberalno čitalnico in plesišče, da bi se liberalni škrici zabavali, medtem ko delavec suhe skorje gloda. Za stranko, ki v Idriji hoče zatreti čipkarsko šolo in se druži z nemškimi kapitalisti s severnega Češkega proti državnim podporam za čipkarstvo. Za stranko, koje načelnik je v nje imenu v državnem zboru hotel preprečiti splošno in enako volilno pravico in ko je ni mogel, se zavzel za pluralno. Za stranko, ki v Ljubljani tišči svoje mestne delavce v največje siromaštvo in bedo.

Zakaj pa so se prodali socialni demokrati liberalcem? Koliko so dobili za svojo strankarsko blagajno, od katere seveda delavci ne bodo dobili vinarja, pač pa njih voditelji za svoje udobno življenje? Za socialno-demokratski bal v Ljubljani zadnje nedeljo so liberalni prvaki darovali vsak po 50 do 100 kron, in na ta način so bili socialni demokrati dobljeni za Engelberta Gangla. Liberalcem ni zameriti; vsak si kupi, kar lahko in brez velike muje dobi. Zakaj bi ne kupili socialno-demokratskega prepričanja, ki je v sredi votlo, odzunaj pa ga nič ni? Socialnim demokratom je treba zameriti, in sicer ne toliko zato, ker so se prodali, ker kaj drugega od njihovih, denarja lačnih voditeljev sploh ni pričakovati, ampak zato, ker so se tako drago dali kupiti. Saj niso vsi skupaj tolikega denarja vredni in liberalci so bili neumni, ker bi jih bili lahko za dobro polovico cenejše dobili. Če so mnogi socialni demokrati v Ljubljani mesto svojih kandidatov volili liberalna zastopja, bi bili to v Idriji pri ožji volitvi storili, ne da bi bilo treba liberalcem en sold izdati.

Seveda ni prav, kako se je socialne demokrate kupilo. Posređoval je namreč kakor pri zadnjih volitvah, tudi to pot za idrijsko ožjo volitev, ljubljanski policijski magistratni svetnik Lavtar, ki je dober prijatelj dr. Adlerjev, pri slednjem, da je kranjskim socialnim demokratom zapovedal glasovati za Gangla. Kako pride do tega policijski svetnik, ki tako visoko plačo vleče iz denarjev ljubljanskih davkoplačevalcev, pa povrh na občinske stroške redi dva velika psa? ... S tem gospodom se bomo še pomenili!

Poštenemu delavstvu je zdaj odmerjena in začrtana jasna pot. Nič pardona socialno-demokratski stranki, ki se veže s protiljudsko, protidelavsko, kapitalistovsko liberalno stranko proti delavstvu in za to hoče od delavcev še, da bi redili njene voditelje! Na Češkem je zvezana socialno-demokratska stranka z premogarskimi baroni in železničnimi družbami proti ljudstvu, na Kranjskem je kakor podrepna muha vsesana v liberalce. Povrh tega jo pa liberalci sami do dna duše zaničujejo in jo po oštarjih v zahvalo, da jim je v Idriji prodala svoje glasove, označujejo za vlačugo, ki je vsakomur na prodaj. — Delavci, ali boste podpirali tako stranko? X.

Na tako brezprimerno sirovost in podivjanost je odgovor nemogoč. Vsak naj preudari sam, kakšne liste priporoča — ljubljanski škof! Odgovorni urednik „Naši moči“ je „državni poslanec“ Gostinčar. To je kvalifikacija! Škandal, da je v Avstriji kaj takega mogoče!

Naš denarni zavod

Geslo: Kar plodono naložim, v pomoč le sebi podarim.

Hranilnica in posojilnica Učiteljskega konvikta v Ljubljani.

registrovana zadruga z omejenim jamstvom.

Promet do konca februarja: K 40.078.19.

Naznanilo. Kdor želi od zadruge kakih informacij, naj za odgovor priloži 20 h v pošt-nih znamkah. Na prošnje brez vpošiljatve navedenih znamk se ne odgovarja.

LISTEK.

„Slepa ljubezen.“

Knjižica „Slepa ljubezen“ je izšla ter se bo prihodnji teden pričela razpošiljati. Cena je 1 K, s poštnino 1 K 10 h. Knjiga obsega 8¹/₄ pol, t. j. 132 strani. Pridejane bodo nabiralne pole, ter prosim, da bi slavno učiteljstvo blagovolilo širiti knjigo med ljudstvo.

Dandanes, ko gotovi ljudje neumorno delujejo, da izpodkopljejo učiteljstvu ugled in da omrže šolo ljudstvu, se mi vidi potrebno, da bi se naj v ljudstvu zbujali nazori, da je šola potrebna in da je učitelj prijatelj naroda. V knjižici „Slepa ljubezen“ sem razkazal, da mora biti vzgoja otrok prva in najvažnejša skrb staršev, da šola in učiteljstvo vevavažen faktor za narodovo prosveto in da le vzajemno delovanje staršev in učiteljev more imeti pravi uspeh. Ljudstvo bi naj spoznalo (kar govori kmet Lovrič v

5. dejanju 13. prizoru), „kako nespametno je, če starši ne podpirajo šole in učiteljstva, koliko dobrega se s tem zamori v otroških sreih in koliko nesreč to rodi.“

Zatorej pa, dragi tovariši in drage tovarišice, sežite po knjigi in jo širite med narod. V dobrobit bo to šoli in učiteljstvu, ki pridobi na veljavi in prijateljih, v dobrobit bo pa tudi narodu, če bo bolj skrbel za vzgojo otrok.

Čisti dobiček je namenjen za ustanovitev nepolitiškega poučnega in zabavnega lista za šoli odraslo mladino. Da takega lista jako potrebujemo, sem dokazal v brošurici „Na delo med ljudstvo.“

Kdor pa knjižice ne bi hotel sprejeti, naj jo takoj vrne pod istim zavikom.

Rokopis je pregledalo mnogo tovarišev in tudi nekateri slovenski pisatelji ter so se vsi jako pohvalno izrazili in upam torej, da je tudi kritika ne obsodi popolnoma.

V Narapljah pri Ptujski gori, dne 23. marca 1908.

Anton Pesek,
šolski vodja.

Nagrobni govor

tov. Tomšiča ob odprtem grobu pokojnega tov. Gregorača.

Težko mi je govoriti ob odprtem grobu, ki je ravnokar objel moža najlepše človeške dobe, ob grobu, ki bo v nekoliko trenutkih s svojo težko odejo zagrnil delavca iz učiteljskih vrst, ob grobu prijatelja, ki mu je smrtni angel prestrigel nit življenja ravno v oni dobi, v kateri potrebujemo največ sobojevnikov.

Zgodilo se je to nedeljo jutro ob peti uri — in kmalu nato se je vest o prežalostni katastrofi razvedela po svetu, po domači fari je pa mrtvaški zvon visoko v linah turobno klical: Farani, vašega dobrega nadučitelja gospoda Franceta Gregorača ni več med živimi. In takrat — tako sem čul — so se vsm rosile oči ...

Danes kličem pa jaz vam: Farani, le rosite — le točite solze; saj mož, ki ga ravnokar zagrebujemo, je vreden teh solz. Le kratko dobo je deloval v vaši prelepi dolini, a v tej kratki dobi si je s svojim neumornim delovanjem začrtal neizbrisno sled. Le koliko truda in

trpljenja je imel z vašimi otroki, ki jih je tako skrbno vzgajal in učil! — Zatorej tudi vi, otroci, le rosite, le točite solze! Lepih naukov iz ust svojega gospoda nadučitelja ne slišite nikdar več, nikdar več ga ne vidite v šoli. Tu spodaj bo poslej njegovo domovanje.

Dragi tovariš, strašen je tvoj dom tu doli. Hladna prst in neprodinra tema sta ti soseda. In mi, tvoji tovariši in tovarišice bi se zgražali nad to Tvojo sosesčino, da nisi bil učitelj, ki je sejal le dobro seme naukov med mali, zatirani narod slovenski. 22 let si mu vzgajal mladino, to je nepregledna vrsta visokih in strmih gor, čigar pobočja so nasejana ostrih čeri in nevidnih brezen, in teh 22 gor! Ti je bilo prekoračiti v Tvojem učiteljskem poklicu. Oj, koliko truda in koliko znoja. Zaraditiga se mora razpršiti tema tu doli v Tvojem domu, da se izpolnijo besede: Oni, ki so učili, se bodo svetili kakor sneg.

Tebi pa, dragi tovariš, ki nisi bil le ljubeč soprog, ki nisi bil le preskrben oče, ki nisi bil le ljubitelj naše prihodnosti, marveč tudi ker si bil delaven rodoljub in drag in mil tovariš, bodi s tem skromnim govorom